

b) Naproti tomu jest při exekuci na nároky na vydání hmotných věcí (§§ 325—329 ex. ř.) činnost exekučního soudu daleko více určována bydlištěm poddlužníkovým, správněji místem, kde věci ty jsou. Neboť výkon exekuce spočívá v tom, že poddlužník věci vydá výkonnému orgánu, jejž soud jmenuje (§ 327 ex. ř.). Kdyby exekučním soudem nebyl soud, v jehož obvodě jsou věci, nýbrž soud bydliště dlužníkovy (§ 18, č. 3 ex. ř.), těžko by mohl určití výkonný orgán pro toto převzetí. Přece by neposílal svého vykonavatele do cizího okresu. Nezbylo by tedy nic jiného než o výkon dožadovati soud jiný, což jistě se nejeví účelným, kdežto požadavku účelnosti hová řešení námi zastávané daleko lépe. Argumentem proti tomu není ani zmínka o různosti soudu dle § 327, odst. III. ex. ř. Neboť tam se nemluví o tom, že věci jsou v obvodě jiného než exekučního soudu, nýbrž že v jiném obvodě jsou poddlužníkem odevzdány. Míří se tu zřejmě na případ, kdy poddlužník, věren předpisu § 905 obč. zák., plní v místě svého bydliště resp. závodu, kde však věci při počátku výkonu exekuce (§ 18, č. 4 ex. ř.) nebyly. Při tom sám zákon upozorňuje na obtíže zasílání věcí z tohoto místa k soudu exekučnímu, kteréžto obtíže vyskytly by se vždy, jakmile oprávněný z nároku na vydání věci, tedy v exek. řízení povinná strana, bydlí jinde, než věci při začátku exekuce jsou, kdybychom přiklonili se k výkladu, že exekučním soudem jest soud tohoto bydliště dlužníkovy dle § 18, č. 3 ex. ř. Bylo by to jistě nevhodné a proto by se doporučovalo, aby nejvyšší soud zrevidoval své stanovisko, vyjádřené v rozh. č. 14.648 Vážného sb.

Kdyby bylo zůstalo nebo zákonodárcem bylo znovu zvoleno znění § 18 č. 4 ex. ř., jak bylo opuštěno — ovšem bez úmyslu meritorně co měniti — t. j. že dle § 18 č. 4 ex. ř. rozhoduje, kde jsou »při počátku výkonu exekuce věci, na které a nebo na jejichž vydání táž má býti vedena«, byl by nesprávný výklad vyloučen. Téhož účinku, totiž vyloučení takového výkladu, že pro exekuci dle §§ 325—329 ex. ř. rozhoduje o příslušnosti § 18, č. 3 ex. ř., dosáhlo by se tím, že v tomto ustanovení výslovně by se vytklo, že jde pouze o pohledávky peněžité. Byť exekuce dle §§ 325—329 ex. ř. nejsou nejčastější, přec jen mělo by v této otázce býti zjednáno jasno ve směru příslušnosti podle polohy věci, už pro zamezení dožadání, jimž jest se co nejvíce vyhnouti, jak právem nauka i výnosy ministerstva spravedlnosti zdůrazňují.

František Poláček:

RELATIVNOST DŮVODŮ ZMATEČNOSTI.

1. Podle posledního odstavce § 281 tr. ř. nelze důvody zmatečnosti podle čís. 2, 3, 4 téhož paragrafu uplatňovati na prospěch obžalovaného, je-li nepochybně patrné, že formální vada nemohla na rozhodnutí působiti způsobem obžalovanému nepříznivým; na újmu obžalovaného možno je uplatniti jen, je-li patrné, že formální vada mohla na rozhodnutí působiti způsobem obžalobu zkracujícím.

Jaký význam má toto ustanovení?

Vyslovuje, že řečené důvody zmatečnosti jsou relativní povahy. K jejich úspěšnému uplatnění nestačí totiž, že se nalézací soud dopustil formální vady, nýbrž je třeba, aby formální vada měla na rozhodnutí vliv požadovaný uvedeným předpisem.

Nemůže míti na příklad úspěch zmateční stížnost, nebyla-li doručena obsílka k hlavnímu přelíčení osobně obžalovanému, nýbrž jiné osobě, dověděl-li se však obžalovaný jinak včas o hlavním přelíčení (rozh. č. 3467 Sb. n. s.);

nebyla-li porotcům dána dodatková otázka na sebeobranu k eventuální otázce na zabítí, odpověděli-li porotci kladně na hlavní otázku znějící na vraždu (rozh. č. 3921 Sb. n. s.);

nevyhovovala-li hlavní otázka předpisu § 318 tr. ř., bylo-li však na ni odpověděno záporně (rozh. č. 4295 Sb. n. s.).

2. Proč byly podmínky úspěšného uplatnění relativních důvodů zmatečnosti vyjádřeny jinak pro obhajobu a jinak pro obžalobu?

Podle důvodové zprávy k trestnímu řádu (viz Kaserer: Strafprozessordnung, 1873, str. 109) má tím býti zdůrazněno, že i tu platí favor defensionis.

Platnost této zásady i ve zrušovacím řízení je zejména zřejmá, jde-li o zmatek neúplnosti řízení podle čís. 4 § 281 tr. ř., neboť jím lze — třeba jen nepřímou — napadati skutkovou otázku.

3. Kdy přichází k platnosti favor defensionis, jde-li o zmatek neúplnosti řízení podle čís. 4 § 281 tr. ř.?

Byl-li na příklad zamítnut návrh na doplnění řízení svědeckou výpovědí, je možné, že

a) je patrné, že výpověď nemohla mít na rozhodnutí vliv obhajobě nepříznivý neb obžalobu zkracující,

b) je pochybné, zda výpověď mohla mít takový vliv na rozhodnutí,

c) je patrné, že výpověď mohla mít takový vliv na rozhodnutí.

ad a) Ježto je tu nepochybné, že obhajoba neb obžaloba nemohly býti zkráceny formální vadou, lze zmatečnou stížnost zamítnouti, aniž bylo třeba použítí uvedené zásady.

Tomu je tak na příklad, vytýká-li se,

že nebyl vyslechnut svědek o okolnosti, kterou má soud beztak za dokázanou,

že nebyl vyslechnut další svědek o okolnosti, již nemá soud za dokázanou, ač ji již potvrdilo více jiných svědků, nebylo-li tvrzeno, že nový svědek může potvrdit více, než dosud slyšení svědci,

že nebyl proveden důkaz o nehodnověrnosti svědka, o němž se napadený rozsudek vyjádřil, že k jeho výpovědi vůbec nepřihlížel při otázce viny, nebo že přihlížel k jeho výpovědi jen, pokud je potvrzována i jinými důkazy,

že nebyl proveden důkaz, týkající se nezávažné okolnosti (srov. rozh. čís. 4295 Sb. n. s.).

ad c) Ani v tomto případě nepřijde uvedená zásada k platnosti. Ježto je nepochybné, že formální vada mohla působiti na rozhodnutí způsobem požadovaným posledním odstavcem § 281 tr. ř., je zmatečnou stížností vyhověti.

Tomu je tak na příklad, vytýká-li se, že zásada rovného slyšení stran byla porušena způsobem, že nebylo vyhověno návrhům jedné strany, takže byli o rozhodné skutečnosti slyšeni jen svědci vedení druhou stranou.

ad b) Teprve tu se uplatňuje favor defensionis. Pochybnosti o vlivu neúplnosti řízení na rozhodnutí je vykládati ve prospěch obhajoby a v neprospěch obžaloby. Zmatečnou stížností obžalovaného je vyhověti a zmatečnou stížnost žalobce je zamítnouti.

Byl-li na příklad jediný lékař pověřen vyšetřováním duševního stavu obžalovaného, je podle rozh. čís. 3536 Sb. n. s. v každém případě nasnadě možnost, že obhajoba dozná újmy.

Praví-li se, že obžalobě prospívá teprve úplná jistota, obžalovanému však již sama pochybnost (srov. rozh. č. 3388 Sb. n. s.), je tomu rozuměti jen tak, že v případech, kde lze posouditi vliv formální vady na rozhodnutí [případy sub a), b)], jistota, že k takovému vlivu došlo nebo nedošlo, prospívá a škodí jak obžalobě, tak obhajobě, a že teprve tam, kde je o tom pochybnost, je ji vykládati na prospěch obhajoby a v neprospěch obžaloby.

Rozdíl mezi obžalobou a obhajobou záleží v tom, že zmateční stížnosti obžalobce lze vyhověti jen v případě sub c), kdežto zmateční stížnost obžalovaného lze zamítnouti jen v případě sub a).

4. Dosah toho, že při rozhodování o relativních důvodech zmatečnosti platí *favor defensionis*, je zřejmý zejména tehdy, je-li tvrzena formální vada, jejíž vliv na rozhodnutí nebývá tak zřejmý, jako je tomu u zmatku neúplnosti řízení podle čis. 4 § 281 tr. ř.

Tomu je tak na příklad,
bylo-li hlavní přelíčení veřejné či neveřejné,
byl-li svědek vzat do přísahy či nikoliv (srov. rozh. čis. 3388 Sb. n. s.),
byl-li čten záznam o výpovědi svědka místo jeho osobního výslechu,
byl-li kdo připuštěn jako soukromý účastník (srov. rozh. č. 162 z r. 1884 víd. sb.).

V takových případech je obtížné posouditi, že formální vada nemohla míti vliv na rozhodnutí [srov. shora sub 3. a)], nebo že mohla míti takový vliv [srov. shora sub 3. c)].

Zpravidla zůstanou o tom jen pochybnosti [srov. shora sub b)], jež je podle uvedené zásady vykládati ve prospěch obhajoby a v neprospěch obžaloby.

Nelze souhlasiti s názorem (srov. rozh. čis. 3642 Sb. n. s.), že tu lze uplatniti relativní důvod zmatečnosti i ve prospěch obhajoby jen, lze-li prokázati, že formální vada byla obhajobě na újmu. Byl-li na příklad kdo připuštěn za soukromého účastníka, je nejprve uvažovati, zda je patrné, že formální vada nemohla či mohla míti vliv na rozhodnutí nepříznivý obhajobě (tak rozh. čis. 162/1884 víd. sb.). Zůstane-li to pochybné, nezbyvá než vyhověti zmateční stížnosti ve prospěch obžalovaného.

5. Kdy lze pokládati relativní důvod zmatečnosti za provedený po zákonu?

Co je třeba uvéstí ve zmateční stížnosti, aby se předešlo tomu, aby nebyla zmateční stížnost odmítnuta pro svoje formální nedostatky (soudem prvé stolice podle § 1, čis. 2 zák. čis. 3/1878 ř. z., nebo zrušovacím soudem podle § 4, čis. 1 téhož zákona)?

K odpovědi na nadhozenou otázku je uvážiti, zda poslední odstavec § 281 tr. ř. je pouhou směrnicí pro zrušovací soud, stanovící podmínky, za nichž lze zmateční stížnosti vyhověti nebo ji zamítnouti, či zda toto ustanovení doplňuje relativní důvody zmatečnosti tak, že tvoří jejich součást, to jest, zda lze za obsah relativního důvodu zmatečnosti pokládati již pouhou formální vadu uvedenou pod čis. 2, 3, 4 § 281 tr. ř., či zda taková formální vada je důvodem zmatečnosti teprve tehda, nabyla-li vlastnosti požadované posledním odstavcem tohoto paragrafu.

a) Vyskytují se hlasy (Mayer: Kommentar, 1884, II., str. 573, pozn. 399), že zmateční stížnost je nepřipustná, není-li vůbec motivována (nedokazuje-li možnost příčinného vztahu tvrzené chyby k rozsudku). Nerozlišuje se tu mezi obžalobou a obhajobou.

b) Podle rozhodnutí nejvyššího soudu (rozh. čis. 3388, 3523 Sb. n. s.) se vyžaduje od obžaloby, aby uvedla ve zmateční stížnosti skutečnosti, z nichž je patrné, že a proč porušení formy mohlo míti na rozhodnutí účinek obžalobě nepříznivý.

Ježto rozh. čis. 3388 Sb. n. s. uvedenou povinnost ukládá obžalobě jako výjimku z pravidla, že při uplatňování relativních důvodů zmatečnosti musí býti zmateční stížnosti vyhověno, jakmile byl důvod zmatečnosti (formální vada) zjištěn, lze z toho usuzovati, že uvedené rozhodnutí vychází z názoru, že řečená povinnost nestíhá obhajobu.

S výkladem sub b) je souhlasiti.

Stanoví-li poslední odstavec § 281 tr. ř., že zmateční stížnost vznesená obžalobou může mít úspěch jen, je-li splněna jím vyžadovaná podmínka (a jinak že má být zamítnuta), lze řečenému předpisu rozumět jen tak, že se jím ukládá obžalobě, aby dovedla, že je i tato podmínka splněna.

Stanoví-li však uvedený předpis, že úspěch zmateční stížnosti podané na prospěch obžalovaného (zpravidla obhajobou) je vyloučen za určité podmínky, nelze z toho souditi, že tím mělo být uloženo obhajobě, aby dokazovala opak. Platí-li na prospěch obhajoby favor defensionis, je na soudu (§ 3 tr. ř.), neb odpůrci obhajoby, aby dokázali, že jsou splněny podmínky vylučující použití této zásady.

6. Jak má obžaloba splnit povinnost, uloženou jí posledním odstavcem § 281 tr. ř.?

Je-li tvrzena formální vada, jejíž vliv na rozhodnutí lze posouditi jen velmi nesnadně (srov. případy sub 4.), je postavení obžaloby téměř beznadějně. Jak může na příklad zmateční stížnost uvést okolnosti, z nichž je patrné, že nevzetí svědka do přísahy mohlo mít na rozhodnutí účinek obžalobě nepříznivý.

Jinak je tomu, jde-li o výtku neúplnosti řízení podle čís. 4 § 281 tr. ř. (srov. shora sub 3). Nevyhověl-li nalézací soud návrhům obžaloby, domáhajícím se doplnění řízení o určité skutečnosti, o níž provedl jen důkaz nabídnutý obhajobou, a učinil-li podle něho zjištění nepříznivé obžalobě, lze z toho dovozovati, že je možné, že by byl nalézací soud neučinil takové zjištění, nýbrž že mohl učiniti zjištění příznivé obžalobě, kdyby byl neporušil zásadu rovného slyšení stran.

Dále je třeba uvážiti, jak je vyhověti předpisu § 1, čís. 2 zák. čís. 3/1878 ř. z., aby při opovědi zmateční stížnosti anebo v jejím provedení byl obžalobou jasně a určitě označen uplatňovaný relativní důvod zmatečnosti.

Tomuto předpisu vyhovuje, byla-li ve zmateční stížnosti výslovně uvedena skutečnost, jež má být důvodem zmatečnosti. Jde-li o výtku neúplnosti řízení podle čís. 4 § 281 tr. ř., je uvést,

- a) že stěžovatel učinil návrh na výslech svědka,
- b) že nalézací soud nevyhověl tomuto návrhu,
- c) že si žalobce vyhradil zmateční stížnost,
- d) že svědek měl potvrditi určité skutečnosti,
- e) že nalézací soud mohl dospěti k jinému zjištění příznivému obžalobě, kdyby byl svědka vyslechl.

K provedení zmateční stížnosti však stačí podle uvedeného předpisu, byla-li skutečnost, jež má být důvodem zmatečnosti, uvedena ve zmateční stížnosti aspoň jasným odkazem. Byla-li zásada rovného slyšení stran porušena způsobem, který zřejmě zkrátil obžalobu, lze připustiti, že zmateční stížnost podaná žalobcem je provedena po zákonu, i když v ní podmínka posledního odstavce § 281 tr. ř. nebyla uvedena výslovně, jen když je zřejmá z obsahu zmateční stížnosti.

Nedoporučuje se však, aby žalobce spoléhal na tuto možnost podle § 1, čís. 2 zák. čís. 3/1878 ř. z. Vždyť (vide rozh. čís. 3388 Sb. n. s.) byla zmateční stížnost označena za neprovedenou dostatečným způsobem, když odůvodňovala zmatek podle čís. 4 § 281 tr. ř. tvrzením, že nalézací soud nevyhověl návrhu obžaloby na přečtení protokolu o výpovědi svědka, čímž prý se stalo, že nalézací soud zjistil znění výroku proneseného obžalovaným jinak, než tvrdil obžalovací spis.

7. Bylo-li uvedeno (sub 5.), že posledním odstavcem § 281 tr. ř. není uložena obhajobě žádná povinnost co do provádění zmáteční stížnosti, není tím řečeno, že se nedoporučuje, aby i obhajoba nedovodila, že je patrné, po případě aspoň pochybné, že a proč formální vada mohla působiti na rozhodnutí způsobem obžalovanému nepříznivým.

Tím se jen ulehčí přezkoumání rozhodnutí, a obhajoba se vyhne výtce, že požaduje od zrušovacího soudu, aby vyhověl zmáteční stížnosti, ač je patrné, že formální vada nemohla míti nepříznivý vliv na rozhodnutí, a ač se sama nepokouší dovoditi opak.

8. Jaký význam se připisuje prvnímu odstavci § 281 trest. řádu?

Podle prvního odstavce § 281 tr. ř. se může zmáteční stížnost podati do odsuzujícího rozsudku »ve prospěch obžalovaného«.

a) Z toho se dovozuje, že zmáteční stížnost obžalovaného musí sledovati zlepšení jeho postavení, a že zmáteční stížnosti nelze vyhověti, je-li patrné, že by se postavení obžalovaného zhoršilo vyhověním zmáteční stížnosti.

Tomu je tak na příklad,

byl-li obžalovaný uznán vinným pokusem trestného činu a tvrdí-li, že šlo o čin dokonaný (je totiž polehčující okolností, že zůstalo při pokusu),

byl-li odsouzen pro podvod a domáhá se odsouzení pro zpronevěru (neboť zpronevěra se trestá podle § 184 tr. z. těžkým žalářem, kdežto podvod podle § 202 tr. z. jen žalářem),

byl-li obžalovaný odsouzen pro zpronevěru 18.000 Kč a pro podvod 3000 Kč, a domáhá-li se zmáteční stížnost, aby byl uznán vinným zpronevěrou i v případě částky 3000 Kč (vždyť by pak škoda způsobená zpronevěrou činila úhrnem přes 20.000 Kč).

(Pozn.: Zastává se však i názor, že nelze tvrditi, že těžší kvalifikace trestného činu činí rozsudek pro obžalovaného nepříznivějším, jen když nebyl změněn výrok o trestu na újmu obžalovaného [srov. Právník, 1935, str. 133—135].)

b) Z uvedené věty prvního odstavce § 281 tr. ř. se dovozuje dále, že je předpokladem úspěšného uplatňování některého důvodu zmátečnosti, aby byl obžalovaný zkrácen rozhodnutím nalézacího soudu, a že chybí tento předpoklad, nelze-li ani pro ten případ, že by bylo přisvědčiti výtkám činným zmáteční stížností, dojíti k závěru, že by byl nalézací soud rozhodl příznivěji pro obžalovaného, kdyby se byl vyvaroval nesprávností, vyskytujících se ve výroku o vině.

To je možné,

byl-li obžalovaný vedle rušení míru pozemního neprávem uznán vinným porušením míru domovního, nevzal-li nalézací soud za přitěžující okolnost, že se obžalovaný dopustil zločinu podle § 83 tr. z. v obou směrech,

byl-li odsouzen pro zločin podle § 81 tr. z. spáchaný na dvou osobách, brojí-li však proti úřední vlastnosti toliko jedné osoby, nikoli osoby druhé, a nebylo pokládáno za přitěžující, že se dopustil činu proti dvěma osobám,

byl-li odsouzen pro zločin podle § 81 tr. z. spáchaný jak výhrůžkou, tak násilným vztažením ruky, ač se dopustil jen výhrůžky, nebyl-li dvojí způsob spáchání trestného činu pokládán za přitěžující okolnost,

byl-li podle rozsudkového výroku uznán vinným zločinem podle § 155 a) tr. z. spáchaným nejen, že lehké uškození na těle způsobil takovým nástrojem a takovým způsobem, s kterým bývá obyčejně spojeno nebezpečí života [první případ § 155 a) tr. z.], nýbrž i že obžalovaný jednal v obmyslu způsobiti některý z těžkých následků v § 152 tr. z. uvedených [druhý případ § 155 a) tr. z.],

byl-li obžalovaný odsouzen pro přechovávání radiopřístroje v době od září 1935 do února 1936, a je-li pochybné, že věděl v době od 28. října 1935 do února 1936, že přijímač je u něho, je-li nepochybné, že tomu tak bylo v době od září 1935 do října 1935 a promlčení činu nenastalo.

9. V jakém poměru je poslední odstavec § 281 tr. ř. k jeho prvnímu odstavci?

Je použití prvního odstavce § 281 tr. ř. i tehdy, je-li uplatňován relativní důvod zmatečnosti?

V prvním případě uvedeném sub 8 a) je patrné, že se tvrzená ne-správnost stala ve prospěch obhajoby.

V druhém případě sub 8 b) je patrné, že se postavení obžalovaného nemůže změnit v příznivější ani vyhověním zmateční stížnosti.

Můžeme-li si učiniti některý z těchto závěrů [sub 8, a), b)], je zřejmé, že formální vada nemohla mít na rozhodnutí vliv nepříznivý obžalovanému [srov. shora sub 3 a)]. Tím se však ocitáme na území ovládaném předpisem posledního odstavce § 281 tr. ř. Je tudíž podle něho uvažovati o možnosti úspěchu zmateční stížnosti, uplatňuje-li se relativní důvod zmatečnosti.

Teprve, jde-li o jiný důvod zmatečnosti než relativní, je význam zmatku pro rozhodnutí uvážiti podle zásad vyvozených z prvního odst. § 281 tr. ř.

10. Je vždy patrné v případech sub 8 a), b), že se nestala újma obžalovanému?

Případy sub 8 a) nevzbuzují zpravidla pochybností o správnosti takového závěru.

Domáhal-li by se však obžalovaný, že čin měl býti posuzován s hlediska přísnějšího zákona, aby tím dosáhl příznivějšího postavení, na příklad, aby bylo uznáno na zpronevěru místo na podvod, ježto by nastala beztretnost činu pro účinnou lítost, kdyby šlo o zpronevěru, nebylo by lze více tvrditi, že zmateční stížnosti chybí předpoklady podle prvního odstavce § 281 tr. ř.

Pochybnější jsou již případy sub 8 b). Vždyť na příklad je možné, že měla na rozhodnutí vliv nepříznivý obžalovanému okolnost, že se obžalovaný zprotivil několika úředním osobám, třeba nalézací soud opominul uvést tuto okolnost jako přitěžující. Nelze proto ani tu zcela všeobecně vyloučiti možnost nepříznivého vlivu pro obhajobu; takovou možnost lze posouditi jen podle okolností jednotlivého případu.

O t a k a r K l e i n:

OCHRANA OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ V DAŇOVÉM ŘÍZENÍ.¹⁾

Zvláštní povaha některých zaměstnání — hlavně těch, jež spočívají na důvěře zákazníků — nese s sebou, že osoba, zaměstnání takové provozující, musí ve vlastním zájmu zachovávat v tajnosti vše, co zvěděla od svého klienta. Positivní právo samo pamatuje na takovéto případy a ukládá zmíněným osobám povinnost o tom, co jim bylo svěřeno nebo co seznali při výkonu svého povolání, pomlčet. Jde zde jednak o lékaře, kterým § 9 zákona č. 241/1922 Sb. z. a n. o potírání pohlavních nemocí a § 13 zákona č. 114/1929 Sb. o výkonu lékařské praxe ukládají povinnost zachovávat lékařské tajemství, jednak o advokáty, jejichž povinnost pomlčet o všem, co zvěděli vzhledem k důvěrnému poměru ke svým mandantům, je normo-

¹⁾ Stran definice obchodního tajemství viz § 301, odst. 4, č. 5 zák. o př. daních; definici tu možno použiti i pro obor daně z obratu (srov. komentář Hégr-Straschnov k zákonu o dani z obratu, str. 159).